

begrænsede område som hans kilder belyste ikke var sat ind i en større forklarende sammenhæng. Han var tilsyneladende bange for at komme på usikker grund hvis han bevægede sig ud over de kilder han kendte tilbunds og det som direkte og umiddelbart kunde sluttes af deres text, og han skyede både videregående konklusioner og de hypoteser som nødvendigt indgår i historiske forklaringer. Hans arbejder er ikke udelukkende men overvejende deskriptive, og de yngre historikere der vil studere veldefinerede problemer og ønsker at kombinere beskrivelse med analyse og forklaring kan nok finde hans arbejdsmåde noget gammeldags. Men alle må respektere hans redelighed og anerkende værdien af de mange nye oplysninger hans forskning har givet os.

Hjelholt modtog adskillige tegn på faglig anseelse som han satte pris på. Han blev 1937 medlem af Det kgl. danske selskab for fædrelandets historie og var dets forstander 1960-65, fra 1952 var han medlem af Videnskabernes Selskab og 1945-63 af Den danske historiske forenings bestyrelse; 1954-62 var han foreningens formand.

Poul Bagge

Arkivar Karen Marie Olsen

21.11.1921 — 23.12.1977

Med Karen Marie Olsens død den 23. december 1977 mistede dansk arkivvæsen en af sine mest inspirerende og dynamiske medarbejdere.

Efter studentereksamen fra Åbenrå Statsskole tog hun til København, hvor hun i 1951 blev cand. mag. i dansk og tysk. Allerede tre år forinden havde hun fået udgivet Åbenrå Bymål, en bog der ved sin metode, emnevalg og stringens placerede Karen Marie Olsen som en af vore førende unge sprogforskere.

Ved ægteskabet med den senere landsarkivar Gunnar Olsen måtte hun for en tid helige sig familielivet og stod ved dennes tidlige død i 1962 overfor den svære opgave at skulle videreføre hjemmet. Samme år tiltrådte hun en stilling ved Rigsarkivet, hvorved hendes bane for alvor drejedes ind på den historiske forskning. Medvirkende hertil har sikkert været den inspiration, der udgik fra hjemmets omgangskreds af unge historikere, kendt som Historikergruppen.

På forbilledlig vis forenedes hendes sproglige og historiske viden i udgivelserne af 1600-tallets tingbøger, nemlig Herlufsholm Birks tingbog 1616-19 og 1630-33 samt Sokkelund Herreds tingbog 1632-34 og 1634-36. Ved afslutningen af disse arbejder i 1974 modnedes tanken om at gøre dette omfattende kildestof lettere tilgængeligt for forskningen. Midlet hertil var et registreringssystem, hvor Karen Marie Olsen i en orlovsperiode det sidste år før sin død bearbejdede det kultur- og landbrugshistoriske materiale i tingbøgerne, mens professor Ole Fenger og professor John Kousgaard Sørensen stod for tilsvarende systemer for henholdsvis det retshistoriske og det filologiske stof. Registreringsmåden blev gjort så almen, at den også vil kunne anvendes på andre retskilder. Det var derfor en personlig opmuntring og påskønnelse, at Det humanistiske Forskningsråd i efteråret 1977 bidrog økonomisk til at arbejdet kunne fuldføres.

For at bringe værdien af tingbøgerne som kulturkilde ud til videre kredse, gav Karen Marie Olsen i en række skitser, udført med vidneerklæringer som baggrund, en beskrivelse af hverdagen på landet i 17. århundrede. Selv om en sidste gennemgang af manuskriptet manglede, foreligger det dog i en sådan form, at det nu vil blive søgt udgivet.

Ret hurtigt efter sin tiltrædelse ved Rigsarkivet knyttedes Karen Marie Olsen til sektionen for privatarkiver, siden 1972 etableret som selvstændig afdeling. Hendes betydelige evner til at komme i kontakt med folk uanset deres sociale baggrund var her af stor betydning for indsamlingsarbejdet, ligesom hendes iderigdom og pædagogiske evner overfor nye medarbejdere var en daglig inspiration. Mange yngre kolleger kan takke hende

for den bibragte lære om disciplinens og ryddelighedens nødvendighed ved omgangen med privatarkiver. Omsvøb og svinkeærinder var ikke hendes gebet.

Tanken om at gøre samlinger af privatarkiver kendt for et større publikum optog hende meget. Som led i denne udadvendte virksomhed var hun medudgiver af Kristen Bordings dagbog 1924–26 samt af en planlagt udgave af Aage Friis' omfattende korrespondance med historikere og politikere.

På trods af disse tidskrævende opgaver, nåede hun at sætte sig varige spor som medlem af bestyrelsen for Landbohistorisk Selskab 1971–73 og som formand for Dansk Magisterforenings sektion 27, der bl. a. omfatter arkivarerne. Det sidste, ofte utaknemmelige tilidshverv, udførte hun med en for hende særegen kombination af socialt engagement, hjertevarme og myndighed. Sansen for medlemmernes tarv var altid i forgrunden og kunne ikke undgå at støde an mod hverdagens mere kringlede realiteter.

Karen Marie Olsen var et harmonisk og retlinet menneske, loyal overfor sit arbejde og sine venner. Opvæksten i et grundtvigiansk sindet hjem havde givet hende en ballast, der ikke mindst kom til udtryk i en beundringsværdig tolerance overfor livs- og fremtrædelsesformer vidt forskellig fra hendes egne og gjorde hende til en strålende samarbejdspartner. Det er derfor udtryk for sprogets fattigdom at sige, at hun vil være savnet, men derimod i overensstemmelse med hendes egen beskedenhed overfor tilværelsen.

Hans Sode-Madsen

HJÆLPEMIDLER, ALMINDELIG HISTORIE MIDDELALDER

National Maritime Museum. Catalogue of the Library. Vol. Five: Naval History. Part One: The Middle Ages to 1815. London. Her Majesty's Stationary Office. xii + 209 s. ill. indeks.

Det ansete National Maritime Museum i Greenwich rummer en bogsamling på lidt over 50.000 bind. I 1968 begyndte man at udsende et trykt katalog over dette bibliotek. Kataloget er emneopdelt og bind 5 er nu udgivet. Det omfatter emnet marine- og søkrigshistorie fra middelalderen til 1815. Bind 6 vil omfatte samme emne for tiden efter og op til vore dage.

Det er sjældent, at biblioteker udsender kataloger som sådan over deres bogsamlinger i det omfang, som det er sket i dette tilfælde. Værdien af sådanne kan nemlig være tvivlsomme. De giver naturligvis en oversigt over det pågældende bibliotek, men der er ikke søgt fuldstændig dækning af de behandlede emner. D.v.s. at kataloget kun med sikkerhed vil kunne anvendes i forbindelse med den pågældende bogsamling, imedens man under en systematisk bibliografisk søgning må søge støtte i andre værker eller bibliografier.

Kataloget er ordnet kronologisk og underinddelt enten geografisk eller efter specielle problemkredse. Bøgerne er anført i alle de sammenhænge, hvori den pågældende bog forekommer efter denne kronologisk-systematiske inddeling. Dette bevirker, at en bog kan være opført op til 4–5 gange ialt i kataloget. I visse tilfælde er der anført annotationer specielt ved ikke-engelsksproget litteratur. Den, der i forvejen beskæftiger sig med maritime studier, vil specielt i dette katalog få glæde af titler på ældre bøger, som normalt ikke ses i de gængse litteraturoversigter, samt i de gengivne tidsskriftsartikler, som det tit kræver tid at finde frem til. Gengivelsen af tidsskriftsartikler er sket på grundlag af de særtryk, som er havnet i museets bibliotek, hvorfor kataloget imidlertid ikke vil kunne benyttes ved en normal litteratursøgning inden for et bestemt emne.